

Závěrečné stanovisko s návrhem opatření k nápravě ve věci sociálně-právní ochrany Adély N.

A. Závěry šetření

Ve zprávě o šetření ze dne 30. března 2016 jsem konstatovala, že se Městský úřad Kutná Hora (dále jen „OSPOD“) dopustil pochybení spočívajících v:

- bezprostředním nezajištění písemného souhlasu rodičů s umístěním Adély do Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc při D (dále jen „ZDVOP D“),
- nevhodné realizaci přemístění Adély mezi ZDVOP D a Zařízením pro děti vyžadující okamžitou pomoc při Dětském centru F (dále jen „ZDVOP F“),
- zprostředkovávání nepřesných informací o poskytované péči ve Středisku výchovné péče E (dále jen „SVP“),
- odrazení Adély od účasti na soudním jednání v důsledku nedostatečného poučení,
- nepřistoupení k podání návrhu na umístění Adély do vhodného prostředí i přes její opakované žádosti a kolapsy ve škole,
- přesvědčování rodičů k umístění dcery do zařízení na jejich žádost,
- nerespektování psychosomatických projevů nezletilé, včetně nevyužití oprávnění vyplývajícího z § 53 odst. 1 zákona o sociálně-právní ochraně dětí vůči nemocničním zařízením,
- neprofesionálním řešení incidentu z 5. března 2016.

B. Vyjádření úřadu / úřadů

Z vyjádření starosty města Kutná Hora Bc. Martina Starého, ze dne 21. dubna 2016 (dále jen „vyjádření“), vyplynulo, že projednal věc s pracovníci OSPOD a dospěl k přesvědčení, že se s mémi závěry neztotožňuje a výkon sociálně-právní ochrany Adély považuje za řádný a intenzivní. Mé závěry nepovažoval za objektivní, zejména z důvodu, že údajně nebraly v potaz povinnosti nezletilé, ale pouze její práva, opomíjely rodičovskou odpovědnost, která se skládá z práv i povinností. Stejně tak, dle jeho názoru, nepřihlížely k ochraně rodiny, k povinnosti dítěte dbát svých rodičů a nutnosti komplexní sociální práce s rodinou. Jednotlivě se také vyjádřil ke konstatovaným pochybením. Vzhledem k tomu, že tento dokument slouží pouze pro komunikaci mezi mnou a úřadem, nepovažuji za účelné úřadu jeho vyjádření více popisovat. V další části zdůrazňuji pouze pro mé posouzení nejvýznamnější body.

C. Závěrečné hodnocení

S ohledem na vyjádření Městského úřadu Kutná Hora k mé zprávě o šetření vydávám závěrečné stanovisko podle ustanovení § 18 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv. Součástí stanoviska je návrh opatření k nápravě.

V první řadě bych se ráda ohradila proti tvrzení starosty města, že mé „*připomínky nepovažuje za objektivní*“. Ráda bych zdůraznila, že k závěrům konstatovaným ve zprávě o šetření jsem dospěla na základě nejen vyjádření Adély, ale zejména po podrobném studiu spisové dokumentace a provedeném místním šetření, v rámci kterého pověřené pracovnice Kanceláře veřejného ochránce práv hovořily se čtyřmi pracovníci úřadu. Taktéž předesílám, že jsem se plně řídila účinnou právní úpravou a mojí snahou nebylo bezbřehé hájení práv Adély. Uvědomuji si, že OSPOD pracuje s celou rodinou, nejen s dítětem, a dítě i rodiče mají svá práva i povinnosti. **Všechny tyto aspekty jsem ve své zprávě o šetření zohlednila.**

C.1 Umístění do ZDVOP D

V tomto bodě trvám na svých závěrech řečených ve zprávě o šetření.

Rozumím pochybnosti OSPOD o důvodnosti pobytu Adély ve ZDVOP D, kterou významně podpořila Adélin volba zařízení (vzdálenost od místa bydliště rodičů a přítele Adély, nemožnost navázat na první návštěvu ve SVP). Zamýšlím se však nad tím, zda by OSPOD reagoval stejně i v případě, že by Adéla požádala o umístění ve ZDVOP F.

OSPOD ve svém vyjádření sdělil, že Adélin „*odchod z rodiny nebyl v dané chvíli důvodný. Ze zjištěných informací nevyplývá, že by byla Adéla bezprostředně v ohrožení života, že by se ocitla bez jakékoliv péče, nebo že by byla ohrožena její základní práva, a bylo tak zapotřebí její umístění.*“ **Dle mého názoru toto vyjádření odporuje skutečnosti, že OSPOD následně podpořil setrvání Adély ve ZDVOP D do 10. srpna 2015 a přemístění a pobyt ve ZDVOP F.**

OSPOD sice rodině **vhodně a neprodleně po** Adélině oznámení doporučil spolupráci se SVP, **avšak nemůže Adéle vytýkat**, že vztahy v rodině subjektivně pociťovala, jako natolik vyhrocené že jí nestačilo řešit je pouze ambulantní péčí ve SVP, která nadto měla pokračovat až za 20 dnů.

Také musím upozornit, že smyslem zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc¹ je poskytnout péči také dítěti, jehož příznivý vývoj je vážně ohrožen. Za ohrožení příznivého vývoje dítěte považuji také situaci, kdy eskalace problémů na dítě působí tím způsobem, že v jejím důsledku uteče z domova do neutrálního prostředí.

C.2 Souhlas rodičů s umístěním do ZDVOP D

Dodatečné doplnění spisové dokumentace o písemný souhlas rodičů s pobytem Adély ve ZDVOP D považuji za **dostatečné**. Do budoucna však doporučuji, aby se OSPOD takového postupu vyvaroval.

---

1 v souladu s § 42 odst. 1 zákona o sociálně-právní ochraně dětí

C.3 Přemístění Adély do ZDVOP F

Z vyjádření vyplývá, že ZDVOP D poskytl psychologickou podporu Adéle i rodičům, a to bezprostředně před jejich odjezdem do ZDVOP F. OSPOD však uznal, že tento krok není ze spisové dokumentace patrný. OSPOD proto dodatečně vyžádal od ZDVOP D zprávu o poskytnutí psychologické intervence, kterou zařadil do spisové dokumentace.

Dané opatření k nápravě považuji za dostatečné a na svém původním závěru v této věci netrvám.

C.4 Spolupráce rodiny se SVP a psychologická podpora Adély

Oceňuji, že OSPOD vyslyšel mé doporučení a vyžádal si aktuální zprávu SVP, na jejímž základě mohl vyhodnotit aktuální potřebu rodiny co do další spolupráce se SVP. Z vyjádření mi však není zřejmé, zda spolupráci dále podporuje, či nikoliv. Prosím proto o doplnění těchto informací.

Úřad se však **nikterak nevyjádřil** k mé námitce týkající se nepřesností s druhem poskytované péče v SVP a jejím zajištění. Sdělení, že OSPOD za současných poměrů v rodině nepovažuje za potřebné zajištění psychologické pomoci Adéle, neposkytuje jakékoliv vysvětlení toho, jakou službu SVP poskytovalo rodině v minulosti, zda to OSPOD věděl a rozlišoval mezi speciálně pedagogickou a psychologickou péčí. Pokud by opětovně vyvstaly problémy v rodině, **žádám OSPOD, aby byl Adéle nápomocný v zajištění psychologické podpory.** Z jejich vyjádření je totiž patrné, že o tento druh služby má nadále zájem, avšak je omezena možnostmi.²

C.5 Účast Adély u soudního jednání

S ohledem na Adélin věk **trvám na svém předchozím závěru.** Pokud Adéla měla na stejný den a stejnou hodinu domluvenou schůzku ve SVP, měla pracovnice OSPOD argumentovat tímto, případně Adéle nabídnout pomoc při sjednání jiného termínu ve SVP. Sdělení, že účast dítěte při soudním jednání není „běžnou praxí“ pokládám za nesprávné a nevhodné.

C.6 Opakované žádosti nezletilé o umístění do zařízení

Vysvětlení OSPOD považuji za nedostatečné, jelikož se nijak nevěnuje reakcím na mé konkrétní argumenty ve prospěch možnosti podat návrh na předběžné opatření.³

---

2 Zejména z důvodu finanční náročnosti v Centru krizové intervence X, kde Adéla navázala v nedávné době kontakt s psycholožkou.

3 Zejména zjišťování Adélinu názoru v přítomnosti rodičů, Adéliny opakované kolapsy organismu (i když bez zjevných příznaků) a prodlení při řešení incidentu z ledna 2016.

C.7 Zdravotní problémy nezletilé

OSPOD ve vyjádření zdůraznil, že se u Adély nikdy neprokázalo týrán. V této souvislosti také uvedl, že v běžné praxi lékaři na žádost OSPOD nevydávají žádné zprávy v případech, kdy se nejedná o dítě týrané, zneužívané či zanedbávané.

Je nepochybné, že Aděliny opakující se kolapsy musely mít nějakou příčinu, ať již objektivní, nebo subjektivní. Že situace na Adělu negativně působila, dokazuje zejména skutečnost, že ji rychlá záchranná služba opakovaně odvezla ze školy. Na místě proto bylo vyloučit možné příčiny jako je šikana, školní neúspěšnost, zdravotní problémy či týrán.

Zdůrazňuji, že týrán dítěte se může objevit i **bez fyzického násilí, tedy mít formu tzv. psychického týrán.** To v sobě v souladu s literaturou⁴ zahrnuje i několik subtypů, a to „pohrdání, terorizování, izolování, korumpování a odpírání emoční opory“. Jiný zdroj⁵ psychické týrán definuje jako „jednání, které má závažný nepříznivý vliv na citový vývoj a chování dítěte, které má mnoho podob jako například ponižování a urážení dítěte, odmítání nebo zavrhování dítěte, izolace dítěte od svých vrstevníků nebo od rodiny, vystavování dítěte těžkým konfliktům v rodině a podobně.“ Tedy i v těchto případech může OSPOD v souladu s § 53 odst. 1 písm. d) zákona o sociálně-právní ochraně dětí po lékařích požadovat jejich vyjádření, právě pro účely posouzení, zda se (ne)jedná o dítě týrané (a to i psychicky). **Platí totiž, že pokud OSPOD v žádosti o poskytnutí informací od poskytovatele zdravotních služeb uvede, že se na něj obrací, neboť mají být sděleny údaje o podezření z týrán, zneužívání nebo ze zanedbávání, je poskytovatel zdravotních služeb povinen tyto informace sdělit.** V takovémto případě se totiž v souladu s druhou větou § 53 odst. 1 zákona o sociálně-právní ochraně dětí poskytovatel zdravotnických služeb nemůže dovolávat povinnosti zachovávat mlčenlivost podle zvláštního zákona^{6,7}

C.8 Incident ze dne 5. března 2016

Se závěrem, že Adéla k incidentu jednoznačně neuváděla pravdu, **nemohu souhlasit.** Z informací, které jsou mi známy, nemohu takovýto soud učinit. A domnívám se, že hodnotit dobu „opravy spojky“ nepřísluší ani OSPOD.

Rozumím snaze pracovnice OSPOD na Adělu působit výchovně, jak uvádí ve vyjádření, a domnívám se, že takový přístup byl namístě. Opakované přehrání nahrávek zaznamenaných Adélou mě však utvrzuje, že způsob jednání sociální pracovnice s Adélou

4 Např. LANGMEIER, Josef. KREJČÍŘOVÁ, Dana. *Vývojová psychologie*. 2. aktualizované vydání. Praha: Grada, 2006. s. 283. ISBN 80-247-1284-9.

5 NOVOTNÁ, Věra. *Metodický materiál: Ochrana dětí týraných, zneužívaných a zanedbávaných* [online]. Jihlava: 2013. s. 10 [cit 27. 7. 2016]. Dostupné z: http://www.kr-vysocina.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=450008&id_dokumenty=4051893.

6 Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), ve znění pozdějších předpisů.

7 K tomu více také v metodickém dokumentu Ministerstva práce a sociálních věcí *Úprava mlčenlivosti poskytovatelů zdravotních služeb ve vztahu k orgánům sociálně-právní ochrany dětí* ze dne 8. února 2016, č. j. 2016/7944-231.

v této situaci nebyl adekvátní. Zejména tón hlasu sociální pracovníce byl ryze nepřátelský a nabízená řešení (zejména vzít si taxi) nepovažuji za jakkoliv konstruktivní.

C.9 Změna sociální pracovníce

OSPOD ve svém vyjádření uvedl, že nepovažuje za „vhodné a výchovné, aby došlo ke změně kurátorky. Způsob sociální práce, jednání s nezletilou a výkon sociálně-právní ochrany je třeba posuzovat v celém kontextu, v rámci jednání s celou rodinou po celou dobu řešení situace nezletilé.“

Znovu zdůrazňuji, že pro výkon sociálně-právní ochrany dítěte by měly být základními předpoklady vzájemná důvěra a respekt mezi rodinou (tedy i dítětem) a klíčovou sociální pracovnící. Stejně tak považuji za podstatné, aby dítě⁸ (i s ohledem na jeho věk) bylo partnerem ve vzájemném vztahu, nikoliv pouhým objektem spolupráce dospělých. V takovém případě totiž, dle mého názoru, může OSPOD na dítě mnohem intenzivněji a lépe výchovně působit.

Přestože mám nadále pochybnost o tom, zda je Adéla dítětem s výchovnými problémy, či dítětem vyrůstajícím v nevhodném výchovném prostředí, považuji za důležité, aby neztratila víru v to, že spolupráce s OSPOD má smysl a je v jejím zájmu. Pokud Adéla nyní nemůže konstruktivně komunikovat se svými rodiči, je důležité, aby své strasti, výhrady, přání i návrhy sdělila někomu, komu důvěřuje (pracovníci OSPOD). Taková osoba může Adélu lépe vést i k sebereflexi a může na ni lépe výchovně působit.

D. Opatření k nápravě

Městskému úřadu Kutná Hora navrhuji, aby:

- (A) ke zlepšení vzájemných vztahů v rodině a podpoře důvěry Adély k OSPOD přispěl tím, že vyslyší její přání na **změnu sociální pracovníce** (a vedení rodiny převezme Bc. Adéla Mužíková),
- (B) s Adélou napříště hovořil obzvlášť citlivě a **bez přítomnosti dalších osob**, zejména rodičů,
- (C) s Adélou opakovaně projednal možnosti psychologické podpory a případně byl Adéle nápomocný při sjednání termínů,
- (D) zejména děti starší dvanácti let přiměřeně jejich věku i schopnostem v budoucnu seznamoval s možností jejich účasti u soudních jednání, která se jich týkají.

Závěrečné stanovisko zasílám starostovi a **žádám, aby mi podle ustanovení § 20 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv sdělil, zda provedl navržená opatření k nápravě.**

---

8 a to i dítě s výchovnými problémy

Odpověď očekávám v zákonné lhůtě 30 dnů od doručení stanoviska. Se svým stanoviskem seznámím přiměřeně jejímu věku také Adélu.

Pokud Městský úřad Kutná Hora nepřijme navržená opatření k nápravě nebo provedená opatření nebudu považovat za dostatečná, podle ustanovení § 20 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv vyrozumím nadřízený úřad, případně mohu o svých zjištěních informovat veřejnost včetně sdělení jmen osob oprávněných jednat jménem OSPOD.

Brno 3. srpna 2016

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D., v. r.
veřejná ochránkyně práv
(stanovisko je opatřeno elektronickým podpisem)